

6. Звіт про конкурентоспроможність України 2010 [Електронний ресурс] / The Global Competitiveness Report 2009 — 2010. — Режим доступу: http://www.feg.org.ua/ua/cms/projects/studyin_Ukraine_competitiveness

7. Лавриненко С.І. Тенденції трудової міграції з України до країн СНД / С. І. Лавриненко // Стратегічні пріоритети. — 2009. — № 2(11). — С. 185—194.

8. Либанова Э. Кому выгодна дешевая рабочая сила? [Електронний ресурс] / Зеркало недели. — Режим доступа: <http://www.demoscope.ru/weekly/2007/0287/gazeta030.php>

9. Мінімальна заробітна плата по країнам в 2010—2011 роках [Електронний ресурс] / Державна служба зайнятості України, 2011 р. — Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=202967&cat_id=4713800

10. Регіони України 2010: статистичний збірник / ред. О. Г. Осауленко; Держ. комітет статистики України. — К.: Консультант, 2010. — 367 с.

11. Сулима М. Економічні аспекти регулювання рівня оплати праці та її структури в сільськогосподарських підприємствах / М. І. Сулима // Агросвіт. — 2009. — № 16. — С. 30—36.

12. Харченко Т.Н. Роль заработной платы в аграрном секторе экономики / Т. Н. Харченко // Модернизация АПК в контексте обеспечения продовольственной безопасности государства: материалы Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых (8—10 декабря 2010 г.). — Курск: Курская государственная сельскохозяйственная академия, 2011. — С. 232—236.

13. Шебаніна О. Економічні інтереси найманих працівників аграрного сектору / О. Шебаніна // Економіка України. — 2007. — № 12. — С. 68—72.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2011 р.

УДК 338.4391

В. Д. Цап, аспірант¹ кафедри
біржової діяльності, НУБіП України

ВПЛИВ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ НА ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

У статті розглянуто формування витрат на сільськогосподарську продукцію в умовах законодавчих змін щодо збереження родючості ґрунтів. Обґрунтовано причини відсутності проекту землеустрою стосовно нормативів оптимального співвідношення культури у сівозмінах. За-

¹ Науковий керівник доканд. екон. наук, професор О.М. Шпичак

пропоновано змінити умови складання та затвердження проектів сіво-
змін сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: земельні відносини, проект землеустрою, нормативи оп-
тимального співвідношення сівозмін, еколого-економічне обґрунтування,
формування витрат.

*В статье рассматривается формирование затрат на сельскохозяйст-
венную продукцию в условиях законодательных изменений касающихся
сохранения плодородности грунтов. Обоснованы причины отсутст-
вие проекту землеустройства касательно нормативов оптимального
соотношения культур в севообороте. Предложено изменить условия
составления та утверждения проектов севооборота сельскохозяйст-
венных предприятий.*

Ключевые слова: земельные отношения, проект землеустройства, норма-
тивы оптимального соотношения севооборота, эколого-экономические
обоснование, формирование затрат.

*The article deals with the costs of agricultural products in terms of legislative
changes to conserve soil fertility. Proved the absence of land use regulations
regarding the optimal ratio of crops in crop rotations. Proposed to change the
conditions and approval of projects drawing rotation farmers.*

Key words: land relations, feasibility studies, norms of the optimal ratio of crop
rotation, ecological and economic prove, evaluation of costs.

У сучасній економічній, зокрема землевпорядній, науковій лі-
тературі все більше уваги приділяється землевпорядкуванню
сільськогосподарських підприємств. Однак цей вид робіт, який у
минулому становив понад 70 % від загальної кількості землевпо-
рядних робіт, в Україні проводиться. Основними причинами є
відсутність методики проведення землевпорядних робіт, які б
відповідали вимогам ринкової економіки та задовольняли еконо-
мічну зацікавленість виробника, а також відсутність фінансуван-
ня землевпорядних проектів, так як фінансування покладено на
власників сільськогосподарських підприємств.

Теоретичною основою досліджень є наукові праці вітчиз-
няних учених з питань використання земель, враховуючи пріо-
ретети охорони земель, виявляти шляхи досягнення високих
економічних результатів через контроль при формуванні ви-
трат виробництва сільськогосподарської продукції. Зокрема,
А.Г. Тихонов, В.П. Феденко, В.М. Кривенко, А.М. Третяк та
інших учених. Для їх проведення були використані результати
виробничої діяльності та статистичної звітності підприємств,
інформація Міністерства аграрної політики, інформаційної ме-
режі інтернет.

Метою дослідження є вивчення реального стану формування
витрат виробництва сільськогосподарської продукції в умовах
законодавчих змін щодо збереження родючості ґрунтів. Завадан-
ня дослідження — розглянути питання змінити умови складання

та затвердження проектів сівозмін сільськогосподарських підприємств.

З часу вступу у дію Земельного кодексу України у його розвиток розроблено і прийнято значну кількість Законів України, Постанов Кабінету Міністрів, Наказів Держкомзему (Держземагенства). Однак і сьогодні, нормативно-правова база, щодо регулювання земельних відносин в Україні не повною мірою врегульовує питання формування, земельного ринку, земельного кадастру, охорони земель, плати за землю, контролю за використанням земельних ресурсів.

Таким чином, у сфері земельних відносин назріла низка проблем, які понині залишаються законодавчо неврегульованими та призводять до прояву економічних і екологічних проблем землекористування у державі, та водночас стають наріжним каменем прояву соціального незадоволення суспільства.

На сьогоднішній день в Україні функціонує більш ніж 18 тис. сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, які займаються товарним виробництвом сільськогосподарською продукції. Використання земель сільськогосподарськими підприємствами та фермерськими господарствами довгий час залишалися поза увагою держави. Звичайно, держава в умовах ринкової економіки не втручається у виробничий процес, але стан сільськогосподарських земель, їх охорона — компетенція держави. Землекористування сільгоспвиробників різного типу, як правило, складаються з орендованих земельних ділянок, часток (паїв) та інших земель. Термін оренди земельних ділянок, як правило, складають три—п'ять років. Короткострокова оренда дає можливість орендарю максимально використовувати земельну ділянку, привести її родючість до повної або часткової деградації.

До серпня 2010 року процес використання сільськогосподарських угідь був не контрольований. Постановою КМУ від 11 лютого 2010 року за № 164 затверджено нормативи оптимального співвідношення культур у сівозмінах у різних природно-сільськогосподарських регіонах, яка розроблена з метою реалізації положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів»

Прийняття таких нормативних документів обумовлено тим, що стан земельних ресурсів держави викликає все більше занепокоєння у зв'язку з прискоренням падіння родючості ґрунтів: зменшення вмісту гумусу і поживних речовин, збільшуються площі кислих та засолених ґрунтів, тощо. Як наслідок ґрунти втрачають продуктивність, а собівартість продукції зростає. Однією із важливих причин зниження родючості ґрунтів є порушення сівозмін. Вирощування

енергоємних культури з року в рік призводить до виснаження ґрунтів, погіршення його водно-фізичних і хімічних властивостей та інших негативних наслідків. Особливо це поширилось з появою сільськогосподарських формувань з невеликими земельними площами. Крім того, сучасна кон'юнктура ринку примушує аграріїв вирощувати, передусім енергонасичені культури, що часто призводить до нехтування сівозміними. Особливо це стосується соняшника, а в останній час ще і ріпаку.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, щодо родючості ґрунтів» внесено зміно до деяких законодавчих актів України, у тому числі в ст. 22 Земельного кодексу України з наступним змістом: *«земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва використовуються відповідно до **розроблених та затверджених в установленому порядку проектів землеустрою**, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь і передбачають заходи з охорони земель»*.

Відповідно до доповнення в п.18 розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України на період до 01 січня 2015 року вимоги частини ст. 22 цього кодексу поширюються лише на тих власників та користувачів, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва загальною площею більш як 100 гектарів.

Таким чином, враховуючи те, що зазначені зміни поширюються лише на тих власників та користувачів, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва загальною площею більш як 100 гектарів, та те що зазначені зміни набрали чинності тільки з 01 серпня 2010 року. Управління з контролю за використанням та охороною земель Головного управління Держкомзему притягують до адміністративної відповідальності лише користувачів земельних ділянок які обробляють більше як 100 га.

Згідно ст. 55 Кодексу України про адміністративні правопорушення «відхилення від затверджених в установленому порядку проектів землеустрою тягне за собою накладання штрафу на громадян від п'яти до двадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян (сьогодні складає 85 грн до 425 грн) і на посадових осіб — від п'ятнадцяти до тридцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян (сьогодні складає 255 грн. до 510 грн)», а використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва без затверджених у

випадках, визначених законом, проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, — «тягне за собою накладання штрафу на громадян від п'ятдесяти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян (сьогодні складає 850 грн до 1700 грн) і на посадових осіб — від трьохсот до п'ятисот неоподаткованих мінімумів доходів громадян (сьогодні складає від 5100 грн до 8500 грн)».

Для збереження родючості ґрунтів та охорони земель держава намагається прийняти всі можливі законодавчі акти, які б могли упорядкування використання сільськогосподарських земель. Але в той же час ставить у нерівні умови виробника, поділяючи на «дрібного» виробника в якого в обробітку до 100 га сільгоспугідь та «великого», в якого більше як 100 га — сільгоспугідь.

На сьогоднішній день власниками земельних ділянок (паїв) самостійно обробляється дуже мала кількість, менше одного відсотка від загального кількості сільськогосподарських угідь, в основному земельні ділянки передаюся в короткострокову оренду, як правило в побуті склалося так, що власника земельної ділянки не інтересує, як використовується його земельна ділянка, а більше зацікавлює розмір орендної плати. В такому випадку орендар зацікавлений по максимуму отримати дохід, вирощувати більш рентабельні культури, а значить і енергонасичені культури, яких потребує сучасна кон'юнктура ринка, що в подальшому надасть йому можливість виплачувати більш зацікавлену орендну плату власнику земельної ділянки. Такі орендарі не зацікавлені в довгострокових договорах оренди земельних ділянок, а також що б уникнути відповідальності за використання земельних ділянок за цільовим призначенням орендують не більше як 100 га сільгоспугідь на одного орендаря.

Беручи до уваги статистичні дані по Запорізькій області, які наведені в табл. 1, можна зробити висновок, що не значна кількість землі обробляється дрібними господарствами-орендарями, на яких не розповсюджується Постанова КМУ стосовно нормативів щодо сівозмін.

Виконуючи Постанову КМУ від 11.02.2010 року за № 164 «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах» та законодавчу базу щодо земельного законодавства аграрії в обробітку яких більш як 100 га землі, виникають додаткові витрати. Відділи земельних ресурсів, управління Держземінспекцій, управління Держкомзему перевіряючи сільськогосподарських виробників стосовно вимог земельного законодавства притягують до відповідальності посадових осіб, представників

аграрних підприємств. Для розробки та затвердження проекту землеустрою, щодо нормативів оптимально співвідношення культур у сівозмінах, аграрію потрібно, основуючись на практиці, яка склалася на сьогоднішній день, понести витрати на складання та затвердження такої документації в розмірі від 100 до 150 грн на один га. Так як проекту землеустрою розробляють ті аграрії в обробітку яких більше як 100 га, то і установи які мають право розробляти такі проекти (наприклад державне підприємство «Головний науково-дослідний та проектний інститут землеустрою»), оцінюють проект землеустрою на 100 га в розмірі 17 тис. грн. На півдні України сівозмінна посіву сільськогосподарських культур складається один на раз на 9 років, розподіливши суму яку аграрій заплатить за проект землеустрою на період дії сівозміни, то додаткові витрати без інфляції, так як вартість проекту оплачується повністю, складуть додатково на один гектар до 20 грн.

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЗА РОЗМІРОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ У 2008 РОЦІ ПО ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ.

№ п/п	сільськогосподарські підприємства та фермерські господарств:	кількість підприємств та фермерських господарств, шт	загальна площа обробітку земель, тис. га	у % відношенні до площі
1	в обробітку яких до 100 га	1682	64,3	4,6
2	в обробітку яких понад 100 га	1071	1350,3	95,4
Всього		2753	1414,6	100

Основною причиною відсутності замовлень на землепорядні проекти є фінансування проектних робіт власниками сільськогосподарських підприємств. Землевласники (землекористувачі) можуть фінансувати землепорядні роботи лише в тому випадку, коли додатковий прибуток у зв'язку з проведенням землепорядкування буде перевищувати затрати господарства на проектні роботи, коли землепорядний проект буде інвестиційною основою господарства.

Висновок. Використання земель сільськогосподарськими підприємствами та фермерськими господарствами повинно здійснюватися на основі землепорядного проекту з запровадженням сівозмін, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування. Проект повинен відповідати вимогам ринкової економіки та задовольняти економічну зацікавленість виробника. На законодавчому рівні необхідно вдосконалити систему фінансування землепорядних робіт, або дозволити сільгоспвиробнику разом із спеціалістами управлінь Держкомзему та управлінь АПК із міні-

мальними втратами складати та затверджувати проекти щодо нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах.

Література

1. Закон України « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів» від 04 червня 2009 року № 1443-VI // Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». — 2011.
2. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003 року № 963-IV // Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». — 2011.
3. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 року № 858-IV // Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». — 2011.
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року № 2768-III — Харків: Видавництво «Одісей», 2010.
5. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» від 07.12.1984 року № 8073-X // Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». — 2011.
6. Постанова КМУ «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах» від 11 лютого 2010 року № 164 // Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». — 2010.
7. Статистичний щорічник Запорізької області за 2008 рік. — Запоріжжя: Видавництво «Поліграф», 2009.
8. Тихонов А. Г. Наукові підходи до землеустрійного проектування агроформувань на засадах сталого розвитку землекористування / А.Г. Тихонов, В.П. Феденко // Землевпорядний вісник. — 2002.
9. Третьак А.М. Землевпорядне проектування. Теоретичні основи і територіальний землеустрій / А.М. Третьак. — К.: Вища освіта, 2006.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2011 р.

УДК: : 330.341.1

В. Г. Чабан, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки агропромислових формувань ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВІДКРИТІ ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПРОЦЕСОМ

Анотація. У статті розглянуто основні підходи, принципи розвитку відкритих інновацій, а також перспективи їх використання в Україні.
Ключові слова: інноваційний процес, відкриті інновації

Аннотация. В статье рассмотрены основные подходы, принципы развития открытых инноваций, а также перспективы их использования в Украине